

Sicole

Li betchfessî OE

C' est on betchfessî scrijha (scrijhaedje ki s' pout lére di diferinnès façons) ki tént conte di candjmints erîlés [*réguliers*] dins ene peclêye di mots, come « dj' a freûd » (Lidje, Forire) <> « dj' ê frèd (Libin, Bive) <> dj' a fwad (Sint-Houbert) <> dj' é frwâd (Bietris, Bouyon) <> « dj' a frwèd » (Nameur, Perwez).

On a ossu, pa des côps, li son « ou » (come li lijhaedje di « oe » e neyerlandès): droût (El Lovire), tchètoûre, pèloû, abruvoû (Transene); rantoûye (Li Rotche [*Laroche-en-Ardenne*]).

L' ortografeye « OE » a stî propôzêye e 1998 pa Jean-Pierre Hiernaux, on professeur di sociolodjeye a l' UCL (Noû Lovén).

Ces mots la sont sovint scrît avou OI e francès

Kékes mots avou oe

Li RANTOELE

Lidje (=> Forire)	Libin, Bive (=> Cînè)	Nameur, Perwez	Bietris, Bouyon
freûd	frèd	frwèd	frwâd
deût	dèt	dwèt	dwât
dj' a seû	dj' ê sè	dj' a swè	dj' é swa
teût	tèt	twèt	twat
des ptits peûs	des ptits pwès	des ptits pwès	des ptits pwàs
on meûs	in mwès	on mwès	un mwas
tchèteûre	tchètoûre	tchètwêre	tchèture
pèleû	pèloû	pèlwè	pèloû
sâcleû	saucloû	saurclwè	saucloû
abuvreû	abruvoû	abuvrwè	abruvwa
dji creû	dju crwâ	dji crwè	djè crwa
treûs	trwâs	trwès	trwâs
teûle	twâye	twèle	twâye
steûle	stwâye	stwèle	stwâye
peûre	pwâre	pwère	pwâre
beûre	bwâre	bwère	bwâre
neûr	nwâr	nwêr / nwâr	nwâr

Eciclopedeye :

Corona : touwance et morance

Li morance, c' est l' nombre di djins ki morèt del maladeye, so tote li peuplâcion d' on payis.

Li touwance, c' est l' nombre di moirt sol nombre di malâdes.

Les chifes ki dj' a rcalculé mi-minme (moirts li 25 do moes / cas li 5 do moes x 1000) ; li gripe ordinaire : 2,5 moirts po 1000 malâdes

avri 20	djulete 20	nôvimbe 20	djanvî 21	avri 21	djulete 21	octôbe 21	djanvî 22
150	2	150	75	37	1	15	20
1300	75	7300	1950	3500	600	1730	21000
115	26	21	39	11	2	9	1

Ça fwait ki : asteure, c' est **vormint** ene pitite gripe. Pocwè totes les tchireyes k' on fwait co ?

Li djôminance di l' oû des sâvadjès biesses âs tetes

« djôminer », c' est :

- * ni voleur ni prinde ni s' distinde, tot djâzant do feu ki cove.
- * nén voleur djermer, po des grins k' ont stî semés
- * cure foirt doûçmint, tot djâzant d' èn amagnî sol feu.

Po des djibîs come li tchivroû (*chèvreû*), li gade a stî â brocârd, tins d' l' esté (moes d' djulete et awousse). Elle a stî prijhe. L' oû, ki l' djermon a moussî ddins, dischind pal trompe et arive dins l' matrice. Mins i n' s' agritche nén. I dmeure insi, bagnant dins les glaires, cwate moes â long (do moes d' setimbe disk' â moes d' decimbe). I n' si va agritchî k' e moes d' djanvî. Li vraiye poirtêye ni deure ki cénk moes (come les berbîs et les gades).

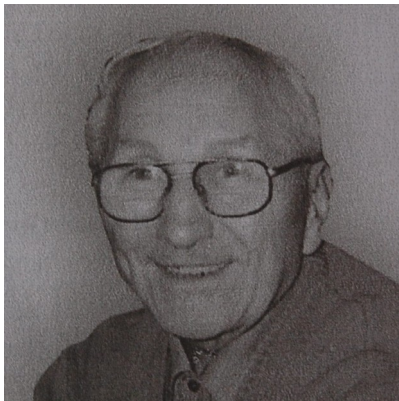
Les bixhes, zeles, c' est puvite come les vatches. Â brâme (moes d' setimbe et octôbe), ele sont plinnes. L' oû s' agritche do côp al matrice, et li ptit djeton cmince a crexhe. Ele vont 7 moes et dmey a 8 moes.

Pocwè k' l' oû djômene ? Paski, si ça n' sereut nén insi, li gade di tchivroû freut s' djonne e moes d' decimbe u d' djanvî, et i crevreur d' froed, et leye di fwin, et n' pont awè d' laecea.

Moes	Djul	Aw	Set	Oct	Nôv	Dec	Djan	Fevr	Mâss	Avri	May
Bixhe			♀♂	♀♂	+	+	+	+	+	+	↓
Tchivroû	♀♂	♀♂	-	-	-	-	+	+	+	+	↓

Sicrijheu e walon

Robert Bauffe

Robert Bauffe a vnou å monde a Tcheslet e 1931. Il a morou e 2006.

Il a scrît des beas ptits powinmes, k' ont parexhou dins l' Bourdon.

Di s' mestî, il esteut metalo.

Les sujets sont classikes (viyès sovnances, discrijhaedjes di pôvès djins), evnd. Mins gn a eto sacwants powinmes po priyî les djonnes di schaper l' walon.

Sovint, i mostere si «cour grand å lådje» et si hâsse di dispåde li bouneur.

Minme « poye », dji tchante co

Fåreut i co ki dj' braiye sins rlåtche [*r'lache*]

Po fé plaijhi ås margougneus ?

Dji les vôreu bén vey e l' plaeece [*place*]

D' èn ome k' a todi l' cour ureus.

On rén m' continte; dji so-st a m'-n åjhe

Po discomeler mes trecas.

Åd triviè d' tot, dj' eva, binåjhe,

Sins djamây fé d' mes imbaras.

Minme si dji n' a k' sacwants mastokes,

Tot djusse po m' sawè mete å rcoe, [*r'cwè*]

Et si télcôp, li må m' aroke,

Mågré çoula, dj' maçnêye del djoye. [*jwè*]

Mi cour, c' est èn ouxh grand å lådje

Po tos les pôves k' ont des astådjes.

Tchanson

L' infôrmatike

Ia. Dispoy ki dj' fwai d' l' infôrmatike, / Dji m' sint tchaeke djoû pus aflaxhî; / Sacré Bon Diè, kéne djimlastike ! / Tos les djoûs, ça m' fwait araedjî. / Schoûtez ene miete ki dj' vos esplike / Pocwè k' dji m' sint tot ratchitchî.

Ib. Dj' a on MAC k' est patrake / Mi PC k' est djosté; / Li pinciom sins calciom / Vla l' ecran k' est tot blanc / Les polices dins l' wachisse / Li scaner k' a ses niers; / Li memwere sins espwer ; / L' DVD k' est sketé ; / Les finiesses, k' ele sont biesses ; / L' deur CD k' est draené ; / Po tchuzi dji n' oize pus ; / Les couleurs, ké mǎleur ! / Vla l' modem ki dvént djaene ; / Li graveu dmeure tot seu ; / L' MS-DOS rote a crosses / L' USB : tot sbaré ! / Li sori vore todi.

Resploe : A ! mes djins, k' c' est nǎjhixhant tot çk' est infôrmatike / Soyant, taenant, araedjant, et l' pire, emacralant.

II a. El djéndjole a l' diǎle e l' capotene / Dji telefone po l' arindjî. / « Po l' moens, i nos fǎreut deus eures, / Kécfeye troes eures po-z î rwaitî. »
« Tǎrdjîz ene miete, on s' va calmer / Leyîz m' li tins di vs espliker :

IIb. Dj' a ossu, dji vos l' di : / On vî MAC k' est patrak ; / Mi PC k' est djosté; / On l' pirate al varade; / Et l' odio k' est djodjo; / On picstel ki xhufele ; / Mes gros doets bin trop spès; / Des virûsses, mannetès pouces ! / Èn emile ki s' comele ; / Des circûts mǎ stitchîs; / Ene loumrote ki cligntêye; / Li diskete ki cactêye / Li clavî s' a djoké ; / Dins l' sistinme, gn a des spenes ; / Nos sayans; nos tchictans ; / Li menu mǎ fotou; / Les octets Bén trop spès; / L' AZERTY comaxhî; / Po plu scrîre, c' est co pire. »

ǎ resploe

III. Dj' a-st invité mamjhele Carole / A djouwer ǎ cibercafè. / Ele mi dit « dj' inme mia vosse djéndjole ; / Ça nos pôreut seur rapǎjhter. » / « Dji vôreu Bén, mins gn a one crole / Dji m' vos l' va totshûte espliker :

I b + II b + Resploe / Dierin resploe

A ! mes djins, k' c' est nǎjhixhant tot çk' est infôrmatike / Soyant, pire : emacralant. / On nd a dandjî portant.

Cǎzaedje : Willy Marchal (sicrît e moes d' djanvî 2022, pol copinreye di Rotchfoirt, a pǎrti d' on tecse e francès) / Tchantaedje : Willy Marchal / Muzike: Vincent Scotto (1874-1952) po Gaston Ouvrard (1890-1981) (Je n'suis pas bien portant)